

Sygn. akt V KK 623/19

POSTANOWIENIE

Dnia 26 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk

w sprawie **G. G.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 26 maja 2020 r.,

kasacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 16 maja 2019 r., sygn. akt II AKa (...)

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 22 listopada 2018 r., sygn. akt III Ko (...),

na podstawie art. 535 § 3 k.p.k.

- 1. oddala kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. zwalnia wnioskodawcę od kosztów postępowania kasacyjnego, przejmując je na rachunek Skarbu Państwa.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 września 2016 r. Sąd Okręgowy w W. w sprawie o sygn. akt III K (...) uniewinnił **G. G.** od popełnienia zarzucanych czynów, a wyrokiem z dnia 3 marca 2017 r. Sąd Apelacyjny w (...), w sprawie sygn. akt II AKa (...), utrzymał ten wyrok w mocy.

Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., sygn. akt V KK 285/17, kasacja wywiedziona przez prokuratora od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 3 marca 2017 r., sygn. akt II AKa (...), została oddalona jako oczywiście bezzasadna.

W dniu 18 czerwca 2018 r. G. G. złożył za pośrednictwem swego pełnomocnika do Sądu Okręgowego w W. wniosek o zadośćuczynienie w kwocie 300 000 złotych za niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od 3 kwietnia 2013 r. do dnia 7 października 2014 r., a pismem z dnia 3 września 2018 r. pełnomocnik wnioskodawcy rozszerzył żądanie o zasądzenie także odszkodowania w kwocie 64.007,02 złotych.

Sąd Okręgowy w W., wyrokiem z dnia 22 listopada 2018 r., sygn. akt III Ko (...), oddalił wniosek G. G. na podstawie art. 555 k.p.k. a kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 16 maja 2019 r., sygn. akt II AKa (...), utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od tego orzeczenia wywiódł pełnomocnik wnioskodawcy zarzucając rażące naruszenie przepisu prawa materialnego, tj. art. 5 k.c. w zw. z art. 555 k.p.k. poprzez dokonanie ich niewłaściwej wykładni, polegającej na przyjęciu, że naruszenie zasad współżycia społecznego, wyłączające możliwość uwzględnienia podniesionego zarzutu przedawnienia roszczeń z dochodzonych na podstawie przepisów rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego, nie może dotyczyć zachowania podmiotu podnoszącego zarzut przedawnienia, które zaistniało jeszcze na etapie przed wydaniem wyroku prawomocnie uniewinniającego oskarżonego, podczas gdy prawidłowa wykładnia tego przepisu uzasadnia przyjęcie, że skutecznie zarzutu przedawnienia nie może podnieść podmiot, który w okolicznościach danej sprawy i w odniesieniu do sytuacji prawnej osoby niesłusznie tymczasowo aresztowanej podejmował działania lub dopuszczał się zaniechań w sposób naruszający zasady współżycia społecznego bez względu na moment, w którym doszło do naruszenia zasad współżycia społecznego.

W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu II instancji oraz poprzedzającego go wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację Prokurator Okręgowy w W. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się bezzasadna w stopniu oczywistym.

Na wstępie należy wskazać, iż zarzuty zawarte w skardze kasacyjnej były już przedmiotem rozważań Sądu Apelacyjnego. Jak słusznie zauważył Sąd II instancji, Sąd Okręgowy rozpoznając wniosek, przy podniesieniu przez prokuratora zarzutu przedawnienia, powołując się na liczne w tym przedmiocie orzecznictwo Sądu Najwyższego, zasadnie przyjął, iż zgłoszenie żądania przez wnioskodawcę po terminie nie było usprawiedliwione, a w związku z tym zgłoszony przez prokuratora zarzut przedawnienia, nie można było uznać za sprzeczny z zasadami współżycia społecznego. Sąd Apelacyjny analizując uzasadnienie zaskarżonego wyroku wskazał, iż należy jednoznacznie zgodzić się z przyjętą tezą, że przekroczenie przez wnioskodawcę terminu określonego w art. 555 k.p.k. było przez niego zawinione, a zasady współżycia społecznego nie przemawiają za zasądzeniem na jego rzecz dochodzonych roszczeń za niesłuszne tymczasowe aresztowanie.

Jednocześnie wskazać należy, że w sprawie niniejszej nie wystąpiły okoliczności uzasadniające zastosowanie rozwiązań określonych w art.: 435, 439 i 455 k.p.k., a zatem wniesiona kasacja została rozpoznana, jak nakazują przepisy prawa, w zakreszonych w niej granicach zaskarżenia oraz podniesionych zarzutów.

Wnioskodawca ubiegał się o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie w sprawie, w której zapadł co do niego, w dniu 13 września 2016 r., wyrok uniewinniający. Wyrok ten został zaskarżony i orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 3 marca 2017 r. został utrzymany w mocy. Wniosek o odszkodowanie i zadośćuczynienie został natomiast złożony w dniu 18 czerwca 2018 r. (przeszło 3 miesiące po terminie wskazanym w art. 555 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym od 15 kwietnia 2016 r.). Wniosek oddalony został po uwzględnieniu zarzutu przedawnienia *explicite* podniesionego przez prokuratora (vide k. 124v.). Pełnomocnik wnioskodawcy wskazuje, iż jego zdaniem orzekający w sprawie Sąd Apelacyjny naruszył art. 5 k.c. wydając rozstrzygnięcie niesprawiedliwe i sprzeczne z zasadami współżycia społecznego przez nieprzywrócenie terminu do złożenia wniosku oraz uwzględnienie zarzutu przedawnienia.

Z twierdzeniami pełnomocnika nie można się zgodzić. Naruszenia art. 5 k.c. dopatruje się on bowiem w usprawiedliwionym charakterze uchybienia terminowi do

wystąpienia z roszczeniami odszkodowawczymi, powołując się na subiektywne odczucie wnioskodawcy i jego pełnomocnika o konieczności oczekiwania na rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w przedmiocie kasacji wywiedzionej przez prokuratora od wyroku rozstrzygającego o odpowiedzialności karnej G. G. . W istocie okoliczności podniesione przez wnioskodawcę zmierzają do podważenia ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd, z których wynika, że fakty, na które powołano się w kasacji, nie miały miejsca. Pod pozorem zarzutu naruszenia prawa materialnego (art. 5 k.c.) pełnomocnik wnioskodawcy zmierza więc do zakwestionowania w postępowaniu kasacyjnym ustaleń faktycznych, co z uwagi na treść art. 523 k.p.k. jest niedopuszczalne.

Na marginesie podkreślić należy, że oceny podniesienia przez prokuratora w postępowaniu zarzutu przedawnienia w perspektywie art. 5 k.c. nie można ograniczać wyłącznie do kwestii dotyczących możliwości dochowania przez wnioskodawcę terminu do dochodzenia przed sądem roszczeń z tytułu oczywiście niesłusznego aresztowania (por. wyrok SN z dnia 18 maja 2006 r., IV CK 367/05, baza orzeczeń Supremus; wyrok SN z dnia 8 maja 2014 r., V CSK 370/13, baza orzeczeń Supremus, a także postanowienie SN z dnia 30 września 2015 r., sygn. akt II KK 87/15, baza orzeczeń Supremus). Zarzut podniesiony w kasacji ograniczał się do tej właśnie kwestii, co równocześnie wyznaczyło zakres rozpoznania sprawy przez Sąd Najwyższy.

Dla stwierdzenia, czy doszło do nadużycia prawa w rozumieniu art. 5 k.c. istotne znaczenie może mieć charakter dochodzonych roszczeń, a także waga interesów uzasadniających podniesienie zarzutu przedawnienia. Istotne znaczenie w tym kontekście ma okoliczność, że w przypadku obowiązku naprawienia szkody za niesłuszne stosowanie tymczasowego aresztowania podmiotem zobowiązanym jest Skarb Państwa. Przedawnienie dochodzenia roszczeń odszkodowawczych nie jest w tym wypadku uzasadnione ochroną pewności prawa i stabilności stosunków prawnych w obrocie cywilnoprawnym, bowiem do powstania roszczeń odszkodowawczych dochodzi w wyniku działania organów państwa w sferze władztwa publicznego. Wymaga to stosowania odmiennych kryteriów oceny tego, czy „prawo” do skorzystania z zarzutu przedawnienia nie narusza zasad współżycia społecznego oraz społeczno-gospodarczego przeznaczenia tego prawa, co w

szczegółności oznacza konieczność uwzględnienia celu wprowadzenia instytucji przedawnienia roszczeń odszkodowawczych w tym wypadku (zob. postanowienie SN z dnia 30 września 2015 r., sygn. akt II KK 87/15, baza orzeczeń Supremus).

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy, jak zaznaczono, uznając wniesioną kasację za oczywiście bezzasadną, z mocy art. 535 § 3 k.p.k. orzekł jak w postanowieniu na posiedzeniu, bez udziału stron.